

NORGES BONDELAG

Uttalelse fra Norges Bondelags representantskap, 11. januar 2017

En framtidretta jordbruksproduksjon

Norsk landbruk i framtida

Norsk landbruk sikrer trygg mat for alle. Et aktivt landbruk gir vakre landskap og er også grunnlag for annen næringsvirksomhet. Det betyr sysselsetting, bosetting og verdiskaping i hele landet. Landbruket bidrar til framtidig velferd i Norge.

Norsk landbruk og matindustri utgjør pr i dag den største vareproduserende verdikjeden i fastlands-Norge, med om lag 85 000 arbeidsplasser. Verdikjeden for mat har en total omsetningsverdi på 160 mrd. kroner.

Meldinga sikrer ikke et aktivt landbruk over hele landet

«Meld. St. 11 (2016-2017) Endring og utvikling – En fremtidsrettet jordbruksproduksjon» svarer ikke på jordbrukets utfordringer. Den legger ikke til rette for å utvikle et aktivt landbruk over hele landet med god arealresursutnyttelse. Ved å foreslå kostnadseffektiv matproduksjon som hovedformål overkjører Regjeringa Stortingets vedtatte landbrukspolitiske mål. Meldinga er et massivt angrep på grunnleggende virkemidler i norsk landbrukspolitikk. I stedet for å forbedre og videreutvikle den norske landbruksmodellen, plukker regjeringen den fra hverandre. Summen av forslagene bringer landbruket klart i feil retning, og fører til sentralisering og lavere produksjon på norske ressurser. Meldinga svekker både næringas og Stortingets muligheter til å styre landbruket i ønsket retning.

Representantskapet i Norges Bondelag vil

- Videreutvikle den norske landbruksmodellen med de fire pilarene:
  - o et sterkt importvern
  - o samvirkebaserte markedsordninger
  - o forhandlingsinstituttet med årlige jordbruksforhandlinger om priser og budsjettmidler
  - o juridiske virkemidler som sikrer den sjøleiende bonde

Mål for norsk matproduksjon

Et samlet Stortinget har vedtatt fire overordnede mål for norsk landbrukspolitikk:

- matsikkerhet
- landbruk over hele landet

- økt verdiskaping
- bærekraftig landbruk

Regjeringen løfter derimot opp «kostnadseffektiv matproduksjon» som hovedmålet, og lar dette overstyre Stortingets mål. Det svekker muligheten til å nå Stortingets fire mål.

Representantskapet i Norges Bondelag vil

- At Stortingets overordna mål for norsk landbrukspolitikkk skal ligge fast.
- Avvise Regjeringas hovedmål om kostnadseffektiv matproduksjon, da det vil overstyre Stortingets vedtatte mål for norsk landbruk
- At det stimuleres til god bruk av alt areal for å øke matproduksjon på norske ressurser
- Beholde sjølforsyningsgrad korrigert for import av fôr som resultatmål for norsk matproduksjon på norske ressurser
- At norsk landbruk skal produsere klimasmart og trygg mat, og sikre god dyrevelferd

Samvirkebaserte markedsordninger

Regjeringen foreslår å svekke markedsordningene for svinekjøtt, egg, geitemelk, korn, frukt og potet. Til tross for økt maktkonsentrasjon hos dagligvarehandelen, kommer regjeringen med endringsforslag for markedsordningene som forsterker maktkonsentrasjonen ytterligere. Forslagene svekker bondens rettigheter i verdikjeden, ved å legge til rette for kontraktproduksjon og økt vertikal integrering. Den mest effektive måten å gjennomføre en velfungerende markedsbalansering er gjennom samvirkebaserte markedsordninger. Dette gir både små og store produsenter nødvendig sikkerhet for pris og avsetning. Samvirkebaserte markedsordninger er avgjørende for å sikre et landbruk over hele landet.

Markedsordningen for korn er avgjørende for den geografiske produksjonsfordelingen og utnytting av arealressursene. Uten samvirkebasert markedsregulering vil kornprisen presses ned og kornarealer vil gå ut av produksjon. Det vil bli større prisvariasjoner og kornproduksjonen i distriktene vil særlig svekkes. Å legge ansvaret for markedsreguleringen til Landbruksdirektoratet gir økt byråkrati, lavere effektivitet og svekket målprisopptilnærning.

Norges Bondelag mener det er behov for å styrke markedsordningene. KLF og Nortura sitt forslag om et bransjeråd som blant annet vil sikre lik informasjonsflyt og bedre oppslutningen om produksjonsregulerende tiltak i kjøtt- og eggsektoren bør gjennomføres. Videre bør markedsordningene gi større muligheter for produksjonsregulerende tiltak.

Representantskapet i Norges Bondelag vil

- Beholde samvirkebaserte markedsordninger for å gi bonden sikkerhet for pris og avsetning for:
  - o Korn
  - o Egg
  - o Geitemelk
- Opprettholde samvirkebasert markedsordning med målpris for svinekjøtt

- Beholde markedsordningene for potet og frukt for å gi bonden sikkerhet for pris og avsetning
- Bedre mulighetene for produksjonsregulering i kjøttsektoren, blant annet ved å opprette et bransjeråd for kjøtt- og eggsektoren. Dette vil også gi aktørene mer lik tilgang på informasjon.
- Etablere lov om god handelsskikk
- At Omsetningsrådet skal bestemme bruken av omsetningsmidler til opplysningsvirksomhet

Videreutvikle avtaleinstituttet og styrke inntektsmålet

Regjeringen gir sin støtte til å videreføre forhandlingsinstituttet. Samtidig foreslår de å svekke instituttet ved å fjerne målpriser, gjøre tilskuddsordningene mindre målrettet gjennom forenklinger og svekke inntektsmålet. Gode inntektsmuligheter er avgjørende for å nå de landbrukspolitiske måla.

Representantskapet i Norges Bondelag vil

- Beholde forhandlingsinstitutt med jordbruksforhandlinger om våren
- Ha inntekt som et sentralt landbrukspolitisk mål for slik å oppnå andre landbrukspolitiske mål
  - o Redusere inntektsgapet til andre grupper slik en samlet næringskomite har forutsatt
  - o Sammenligning av inntektsutvikling med andre grupper i samfunnet skal gjøres i kroner, og ikke prosent

Målretta landbrukspolitiske virkemidler

Regjeringa foreslår en rekke avvikling- og endringsforslag som svekker muligheten til å øke norsk matproduksjon på norske ressurser. Flere av forslagene er begrunnet med forenkling. Et mer grovmasket virkemiddelapparat gir mindre målretting og muligheter for å nå de landbrukspolitiske måla.

Representantskapet i Norges Bondelag vil

- Opprettholde et sterkt importvern og internasjonale rammevilkår som gjør det mulig med en bærekraftig norsk matproduksjon. Handlingsrommet må utnyttes.
- Beholde dagens 18 kvoteregioner for å sikre den geografiske fordelingen av melkeproduksjonen
- At det snarest settes i gang avbøtende tiltak finansiert over statsbudsjettet for å møte situasjonen som vil oppstå i melkemarkedet når eksportsubsidiene avvikles fra 2021
- Opprettholde ordningen med avløser for ferie og fritid med et dokumentasjonskrav. Det er viktig for beredskap ved sykdom, rekruttering og likestilling.
- Forhandlingspartene må til enhver tid stå fritt til å finne virkemidler som bidrar til å nå Stortingets mål. Avtalepartene må derfor ikke pålegges å foreslå forenklinger i hvert jordbruksoppgjør. Revolusjonsalternativet kan ikke være utgangspunkt for framtidige virkemidler.
- Videreføre positive virkemidler som stimulerer til beitebruk i inn- og utmark

- Forsterke struktur- og distriktsdifferensiering i virkemidlene for å sikre god inntektsutjevning. Videreutvikle fraktordningene som et viktig virkemiddel for å sikre produksjon over hele landet. Øke storfekjøttproduksjonen for å utnytte gras- og beiteressurser i distriktene, og dekke opp markedet.
- Legge til rette for økt produksjon av korn, poteter, grønnsaker, frukt og bær for å utnytte markedsmulighetene
- Beholde kommunal landbruksforvaltning og tilføre disse nødvendige ressurser

Landbruket er en del av klimaløsningen

Landbruket skal bidra ved å kutte egne klimagassutslipp, øke bindingen av CO2 og produsere fornybar energi. Et viktig klimagrep er å etablere landbrukets egen klimarådgivning. Føringerne fra Parisavtalen må veie tungt: «Øke evnen til å tilpasse seg klimaendringene og fremme klimarobusthet og en lavutslippsutvikling, på en måte som ikke setter matproduksjonen i fare.» Norges Bondelag ber Stortinget ta sterk avstand fra tiltak som kun medfører karbonlekkasjer. Norsk jordbruk er et av verdens mest klimasmarte, men matproduksjon er biologiske prosesser og kan aldri bli utslippsfri. Det hjelper ikke verdens klimautfordringer å redusere norsk matproduksjon for å importere maten i stedet og dermed flagge ut klimagassutslippene. Norsk storfekjøttproduksjon har blant de laveste klimautslippene i verden. Det meste av jordbruksarealet i Norge er kun egnet til grasproduksjon. Grasressursene kan kun foredles gjennom grovfôrbasert kjøttproduksjon.

Representantskapet i Norges Bondelag vil

- At EUs klimapolitikk for ikke-kvotepliktig sektor avklares før det settes klimamål for norsk jordbruk
- Avvise avgiftsbelegging av utslipp fra naturlige biologiske prosesser. Dette vil svekke norsk matproduksjon og verdiskaping, og føre til karbonlekkasje gjennom import av mat.
- At det grasbaserte produksjonspotensialet utnyttes til produksjon av melk og rødt kjøtt. Dette er avgjørende for å øke norsk matproduksjon i tråd med Stortingets mål.
- At det brukes positive virkemidler for å redusere klimautslippene fra norsk matproduksjon. Økte kostnader for bonden med bakgrunn i klimatiltak må kompenseres fullt ut.

Økte investeringsmidler, klimafond og FoU

Det er et stort investeringsbehov i norsk matproduksjon. Det må legges bedre til rette for at små og mellomstore bruk kan foreta framtidsretta og klimasmarte investeringer, ellers vil disse brukene forsvinne og arealer gå ut av produksjon. Flere miljø- og klimatiltak er ikke økonomiske gjennomførbare uten økonomiske insentiver. Matproduksjon er en kunnskapsintensiv næring, og med et særlig kunnskapsbehov for å møte klimaendringer.

Representantskapet i Norges Bondelag vil

- Etablere en investeringspakke innrettet slik at mindre og mellomstore bruk får en særskilt styrket investeringsevne. Det er vesentlig å legge til rette for en bruksstruktur tilpasset ressursgrunnet.
- At de regionale partnerskapene fortsatt skal ha som oppgave å prioritere bruken av landbrukets investeringsmidler innenfor rammene gitt av de sentrale avtalepartene
- Etablere en fondsavsetningsordning for bønder som gir skattefordel, der klimainvesteringer særlig prioriteres
- Øke satsingen på forskning og utvikling, formidling av kunnskap og aktiv rådgivning for å sikre verdiskaping og grønn vekst

Styrke rekrutteringen

Regjeringa har ingen forslag for å styrke rekrutteringa til jordbruket. Inntekt, gode velferdsordninger og utdanningsmuligheter stimulerer til rekruttering.

Representantskapet i Norges Bondelag vil

- Styrke velferdsordningene, spesielt knyttet til svangerskap og fødsel
- Beholde tidligpensjonsordningen og avløserordningen for ferie og fritid
- Utrede og utvikle en modell for kompetansekrav med mål om å innføre et krav
- Ivareta eiendomsregelverket og konsesjonsloven slik at ungdom kan komme inn i næringa
- Sikre konkurransedyktige inntektsmuligheter i jordbruket
- Sikre gode investeringsordninger som legger til rette for å få ungdom inn i næringa

God dyrevelferd, plantehelse og trygg mat

Norge er i en unik situasjon mht trygg mat, god dyrevelferd og god dyre- og plantehelse. Dette er resultat av den landbrukspolitikken som er har vært ført, og et godt samarbeid mellom myndigheter og næringa. Konsekvensen av de forslagene regjeringen kommer med i meldinga innebærer sentralisering og ytterligere effektiviseringskrav. Disse forholdene er i sum negativt for god dyrevelferd og trygg mat. God plantehelse er grunnlaget for utvikling av klimatilpasset plantemateriale.

Representantskapet i Norges Bondelag vil

- Opprettholde en variert bruksstruktur over hele landet
- Styrke samhandlingen mellom bonde, øvrig verdikjede og veterinære myndigheter

Økt økologisk produksjon

Meldinga prioriterer ned den politiske satsningen av økologisk landbruk. Økologisk landbruk har et betydelig markedspotensial, og har en viktig pådriverrolle for det øvrige landbruket.

Representantskapet i Norges Bondelag vil

- Opprettholde et produksjonsmål for økologisk produksjon
- Styrke rekruttering til økologisk landbruk